

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI

CLUJ-NAPOCA

FACULTATEA DE LITERE

TEZĂ DE DOCTORAT

**FIGURA TATĂLUI ÎN OPERA *LUPTA MEA* DE KARL OVE
KNAUSGÅRD
-REZUMAT-**

COORDONATOR
PROF. UNIV. DR. SANDA TOMESCU-BACIU

STUDENT-DOCTORAND
ȘTEFANA-TEODORA POPA

CLUJ-NAPOCA
2022

CUPRINS

INTRODUCERE	4
Tema de cercetare	4
Argument	5
Metode și structura tezei	8
CAPITOLUL I: ASPECTE TEORETICE	11
Introducere	11
Abordări psihologice	14
Teoria sistemelor familiale	17
Turnura afectivă	23
De la naratologie clasică la naratologie afectivă	23
Naratologia afectivă – două perspective	26
Concluzii preliminare	29
CAPITOLUL II: MOTIVUL TATĂLUI DIN PERSPECTIVA LITERARĂ	32
Introducere	32
Motivele tatălui și al familiei în literatură	33
Familie și tată în literatura norvegiană	36
Tematica tatălui în proza norvegiană contemporană	39
Concluzii preliminare	44
CAPITOLUL III: KARL OVE KNAUSGÅRD ȘI <i>LUPTA MEA</i>	45
1. Karl Ove Knausgård și scrierile sale	45
Introducere	45

Karl Ove Knausgård – O scurtă prezentare	45
În afara lumii și Orice lucru își are vremea lui	48
Proiectul <i>Lupta mea</i>	53
După <i>Lupta mea</i>	58
Concluzii preliminare	59
2. Receptarea operei <i>Lupta mea</i> și dilema genului literar	61
Introducere	61
Ce este <i>Lupta Mea?</i> – Dezbateră legată de gen	65
De la autobiografie la ficțiune fără ficțiune	69
Autobiografie	69
Contractul dublu	71
Autonarațiune	74
Biografism performativ	76
Ficțiune fără ficțiune	79
Autoficțiune și <i>Lupta mea</i>	80
Concluzii preliminare	87
CAPITOLUL IV: TATĂL TIRAN	91
Introducere	91
Introducerea tatălui	93
Complexul lui Oedip, autoritate dăunătoare și nevoi emoționale	101
Freud	101
Gullestad și Engelstad	103
Fromm	108
Rolul mamei și dinamica familiei	113
Concluzii preliminare	125
CAPITOLUL V: TATĂL ABSENT	128
Introducere	128
Regresul tatălui	129

Motivul copilului etern	138
Maturizarea lui Karl Ove	141
Înlocuitori paterni	144
Gunnar	144
Yngve	147
Familia extinsă Knausgård	151
Concluzii preliminare	157
CAPITOLUL VI: TATĂL MORT	160
Introducere	160
Naratologia afectivă la Knausgård	162
Moartea tatălui și intriga de familie	167
Intriga detectivă	176
Figuri emoționale declanșatoare	181
Bunica	181
Yngve	186
Spațiul emoțional	189
Încheierea – <i>Volumul I</i> versus <i>Volumul V</i>	199
Concluzii preliminare	205
CAPITOLUL VII: TATĂL KARL OVE	207
Introducere	207
Tatăl tatălui	209
Masculinitate și paternitate în Scandinavia secolului XXI	211
Concluzii preliminare	216
CONCLUZII	218
OPERE CITATE	224

Cuvinte-cheie: Karl Ove Knausgård, figura tatălui, familie, Lupta mea, literatură contemporană, critică psihologică, autoficțiune, teoria sistemelor familiale, naratologie afectivă.

Lucrarea de față urmărește figura tatălui în romanul *Lupta mea*, de Karl Ove Knausgård. Proiectul de cercetare pornește de la premisa că imaginea tatălui în *Lupta mea* este una complexă și multidimensională, care are consecințe atât la nivelul structural cât și tematic al textului. Cu alte cuvinte, voi analiza figura tatălui și modul în care aceasta se articulează pe parcursului romanului, cum pătrunde textul, definește narațiunea și rolul major pe care îl are în dezvoltarea personajelor.

Pornind de la scopul principal, acela de a descifra particularitățile figurii tatălui întâlnită în *Lupta mea*, cercetarea de față are mai multe obiective secundare. În primul rând, având în vedere faptul că Knausgård este considerat reprezentantul unui nou trend în literatura contemporană, scopul este de a investiga mecanismele care au dus la apariția prozelor din ultimele decenii. Mai concret, acestea sunt legate de limitările impuse de genurile literare, pe care scriitorii din prezent încearcă să le depășească în operele lor. Dificultatea atribuirii unui anumit gen literar pentru *Lupta mea* este un subiect interesant de discuție, cu atât mai mult cu cât pare strâns legat de tema tatălui. Când scrie despre experiențele personale, construite în jurul propriilor relații familiale, Knausgård alege forma unei proze hibrid, la granița dintre ficțiune și non-ficțiune.

În al doilea rând, cercetarea are ca scop o reîntoarcere la critica psihologică și arată cum reinterpretarea actuală a unor teorii vechi devine un instrument valabil în analiza operelor literare. Concepte precum complexul lui Oedip, sau *puer aeternus* oferă sens și aprofundează înțelegerea romanului, în timp ce atenția deosebită acordată tatălui și relațiilor familiale este bazată pe teorii recente din sfera psihologiei. În același timp, când analiza este direcționată către dinamica familiei reflectată în literatura contemporană, un alt obiectiv periferic apare de la sine. Provocările cu care părinții și copiii deopotrivă se confruntă în prezent și modul în care ele sunt reprezentate în operele literare sunt scoase la iveală pe parcursul cercetării mele.

Cărțile lui Knausgård sunt reprezentative nu doar pentru o anumită cultură sau generație, ci au mai degrabă o valoare universală. Evenimentele, relațiile, modelele, sistemele și acțiunile din cadrul unei familii au capacitatea de a influența viața persoanelor din interiorul acesteia la un nivel profund. În același timp, pornind de la discuțiile despre familie, atenția acordată emoțiilor și afectului cresc în importanță atât în viața reală, cât și în literatură. În timp ce în dezvoltarea sănătoasă a oamenilor, emoțiile și capacitatea de a le identifica, înțelege și controla ocupă un rol fundamental, în literatură ele pot fi utilizate ca mecanisme care acționează la nivel naratologic. *Lupta mea*, în special primul volum din serie, este plin de scene cu mare încărcătură emoțională, iar textul devine astfel receptiv la teoriile preluate din naratologia afectivă. Nu în ultimul rând, romanul lui Knausgård și reprezentările tatălui oglindesc provocările pe care noile generații de părinți le înfruntă în secolul XXI și cum sunt percepute de bărbații tineri care trebuie să se adapteze la noi reguli și norme în societate.

Principala metodă de cercetare în această teză este analiza textuală. În elaborarea lucrării, am ales să pornesc de la general și să avansez spre particular și concret. În primele capitole sunt prezentate tematica generală, care are rolul de a familiariza cititorii cu figura tatălui și reprezentațiile acesteia în literatură, instrumentele teoretice aplicate în partea de analiză și aspecte legate de viața și opera autorului Karl Ove Knausgård. Începând cu capitolul al patrulea, considerațiile teoretice și premisele inițiale sunt testate sub forma analizei textuale.

Așadar, lucrarea de față este structurată în șapte capitole, pe lângă introducere și concluzii finale. Fiecare dintre acestea contribuie în mod unic la construcția unei analize coerente, care consideră că va contribui la înțelegerea operei *Lupta mea* și dezvoltării în ce manieră figura tatălui ocupă un rol central în roman.

Primul capitol are rolul de a oferi un cadru teoretic pentru analiza propriu-zisă a romanului. Considerațiile teoretice sugerează o abordare eclectică, care combină critica psihologică cu naratologia, cu scopul de a decodifica construcția figurii tatălui în *Lupta mea*. Prima parte din capitol este dedicată perspectivelor psihologice care se află în strânsă legătură cu relațiile de familie și modul în care acestea influențează dezvoltarea sănătoasă a oamenilor. Conceptul de sine are de asemenea un rol important în această secțiune. Teoreticieni precum Karen Horney, Abraham Maslow, sau Erich Fromm au studiat conceptul de sine și cum acesta se definește în relație cu lumea, atât interioară cât și exterioară. O nouă direcție de cercetare privind dinamica

existentă în cadrul familiei (*terapia sistemelor familiale*) este de asemenea discutată aici. O altă parte a capitolului este dedicată naratologiei afective, o formă mai recentă a naratologiei postclasice, care se axează pe studiul emoțiilor în literatură, cum sunt ele folosite de către autori și cum structurile emoționale creează povești.

Al doilea capitol abordează motivul tatălui în literatură. La început, este ilustrat interesul acordat figurii tatălui de-a lungul timpului, începând cu primele secole cu literatură scrisă. Reprezentațiile tatălui în operele literare reflectă societatea în care acestea au fost concepute. Dezvoltările și schimbările în modul în care figura paternă este redată în cărți oglindesc viața reală. Dar tatăl nu poate fi înțeles în afara contextului familiei. De aceea, și motivul familiei este tratat în această parte. Mai mult, capitolul de față își propune o apropiere de literatura norvegiană și investighează cum tema familiei (și implicit a tatălui) au fost utilizate în opere literare din Norvegia, incluzând și o analiză comparativă a trei scriitori norvegieni contemporani și a romanelor lor.

Capitolul al treilea reprezintă tranziția între partea teoretică și analiza textuală care va urma în capitolele ulterioare. Capitolul este format din două părți. Prima secțiune are scopul de a introduce scriitorul Karl Ove Knausgård publicului român și dezvăluie mai multe aspecte legate de viața și operele acestuia. Mai departe, cărțile care reprezintă nucleul acestei teze, volumele romanului *Lupta mea*, precum și primele două opere publicate de către autor și o serie care succedă *Lupta mea* sunt prezentate pe scurt. Se poate observa astfel importanța tatălui și a familiei în scrierile lui Knausgård, precum și faptul că anumite teme și motive transcend granițele unei singure opere. A doua secțiune a capitolului este dedicată în întregime operei *Lupta mea*. În cadrul acestei părți, sunt discutate chestiuni legate de receptarea romanului, care evidențiază particularitățile și noutatea aduse de acesta pe scena literară norvegiană. Mai mult, pornind de la eforturile făcute de mai mulți cercetători de a încadra *Lupta mea* între rame bine-definite, am ales să analizez și să testez posibilitățile de a plasa volumele *Lupta mea* într-un anumit gen literar, accentuând în același timp conexiunea existentă între formă și temă în opera norvegiană.

Analiza textuală a romanului este pusă în mișcare începând cu capitolul patru. Analiza este construită în jurul imaginii tatălui, care apare prima dată sub forma tatălui tiran. Tatăl naratorului este introdus în primul volum ca o figură înfricoșătoare, care complică și

traumatizează viața tânărului Karl Ove. În acest capitol, cercetarea analizează modul în care comportamentul tatălui și relațiile dintre membrii familiei au consecințe asupra vieții protagonistului. Mama, tatăl, precum și dinamica existentă în generațiile anterioare, influențează dezvoltarea sănătoasă a copilului, protagonistul romanului în acest caz. Primii ani din viața lui Karl Ove sunt caracterizați de frică și rușine, dezvoltate prin exercitarea unei autorități iraționale din partea tatălui. În același timp, și mama eșuează în încercarea de a deveni un personaj responsabil de bunăstarea copiilor pe parcursul copilăriei și adolescenței. Atât comportamentul mamei, cât și al tatălui reflectă într-o mare măsură conflicte și *pattern*-uri existente încă din generațiile anterioare, iar împreună duc la neîndeplinirea nevoilor copilului Karl Ove.

Capitolul cinci este construit în jurul a două procese paralele care pornesc de la reprezentarea tatălui ca o figura absentă. Tranziția de la tatăl tiranic la cel absent este oarecum bruscă și influențează dezvoltarea narațiunii și a personajului principal. Tatăl dobândește o nouă independență și se distanțează de fiul său, care trece prin anii de adolescență simțind o formă de abandon din partea familiei. Detașarea de familie va avea consecințe fatale asupra tatălui, care este prezentat ca un copil etern, al cărui proces de regresie se va încheia prin moarte. În același timp, Karl Ove este într-o permanentă căutare, atât a sinelui cât și a unei figuri paterne suplinoare, iar experiențele trăite îl transformă într-un personaj de *bildungsroman*.

În capitolul șase, opera *Lupta mea* este analizată urmând modelul naratologiei afective. Mai concret, a doua parte a primului volum, precum și alte secvențe și scene din celelalte cărți ale seriei, sunt analizate pornind de la emoții și afect. Capitolul de față arată cum experiențele emoționale construiesc și influențează procesul naratologic. Atenția este direcționată asupra modului în care romanul poate fi structurat în funcție de obiectivele protagonistului și cum anumite scenarii și povești sunt construite pe parcursul narațiunii. De asemenea, concepte inovatoare precum *spațiul emoțional* și *figurile emoționale declanșatoare* sunt analizate în raport cu opera lui Knausgård.

Ultimul capitol al lucrării de față abordează figura tatălui dintr-o altă perspectivă și reprezintă o invitație spre cercetări ulterioare ale figurii tatălui în romanul *Lupta mea*. Această ultimă secțiune arată totodată cum motivul tatălui în romanul lui Knausgård este o dimensiune complexă, care supusă examinării literare, deschide calea spre mai multe direcții de analiză.

Capitolul este dedicat tatălui Karl Ove. Având la rândul său copii, personajul principal trece prin schimbări și provocări atât interioare, cât și aduse de factori externi. Deși încearcă să se distanțeze de modelul patern impus de propriul părinte, protagonistul nu reușește să se detașeze total. Tatăl trăiește mai departe prin el, iar noile reguli și modele familiale impuse de societate generează provocări pentru Karl Ove, care este divizat între dorința de a fi un părinte bun și ambițiile de scriitor.

Cercetarea de față a examinat modul în care universul tematic în romanul *Lupta mea* este dominat de reprezentațiile figurii tatălui, care se află în strânsă legătură cu relațiile de familie și în care emoții complexe sunt prelucrate și combinate cu un limbaj atent, pentru a da naștere unei opere literare unice. Într-un context mai larg, lucrarea a evidențiat relațiile conflictuale care există în cadrul unei familii, cum influențează viața copiilor și cum sunt reprezentate în literatură. *Lupta mea* nu portretizează doar eșecul unei familii, ci este reprezentativă pentru lumea în care trăim și provocările pe care le înfruntăm atât în propriul univers psihologic, cât și în relație cu ceilalți.